

efter vor Mening stridende Maade. Det var kun derved, at den kom til at gøre Skel mellem Venstre og Højre. Overfor Kampen om Forsvarssagen fandtes der i Venstre mange forskellige Meninger. Men Flertallet af Venstre var ikke Modstandere af en Udvidelse af det levende Værn, af Flaaden og af Københavns Søbefæstning; paa ingen mulig Maade, og f. Eks. afdøde Folketingsmand Berg var en bestemt Tilhænger af den Retning; han blev bekæmpet ganske vist baade af mig og andre i saa Henseende, men vi var altid i Mindretal og naaede aldeles ikke at sætte vor Anskuelse igennem. Jeg har nærmere forklaret, hvorledes de Afstemninger var begrundede, der fra det hele Partis Side fandt Sted mod Søbefæstningen. Jeg behøver ikke at komme tilbage til det nu. Jeg vil for Resten sige — jeg skal heller ikke komme ind paa dette nærmere —, jeg havde i det hele taget troet, at den Sammenblanding, eller hvad jeg skal kalde det, af de to Spørgsmaal, Forfatningsspørgsmaalet og Forsvarsspørgsmaalet, som det ærede Medlem fremdrog, og som jeg troede, jeg havde tilstrækkelig oplyst i mit første Foredrag, hørte til den under Forberedelse værende Katekismus, som det ærede Medlem naturligvis maa have for sine menige Medlemmer, naar en Gang Befolkningen skal oplyses, og saadanne Ting har jeg altid den største Respekt for og blander mig ikke i, navnlig ikke nu.

Ligeledes tror jeg, at vi hurtig ville kunne blive enige om Forskellen mellem Forfatningsforholdene i Stater, som have Referendum som Svejts, og her i Landet, og hvad der egentlig udgør det karakteristiske ved det parlamentariske System. Det er Ministeriets Afhængighed af Folke-representationen, af Folketinget, at Ministeriet af Folketinget kan fjernes gennem et Mistillidsvotum. Det kan det ikke i Lande med Referendum, eller i det mindste ikke i den svejtsiske Forfatning. Derfor tror jeg, at der er en meget væsentlig Forskel paa Parlamentets Stilling i Svejts og her. At et System med Referendum muligvis kan vise sig at være godt, og at en saadan Omkalfatring af vor Grundlov maaske i Fremtiden kan være overordentlig nyttig, skal jeg slet ikke komme ind paa; jeg er ikke en saa absolut Beundrer af de moderne parlamentariske Forsamlings Virksomhed, som den har vist sig gennem mange Aar, at jeg ikke meget vel kunde tænke mig, at man f. Eks. forlod dette System og gik ind paa det svejtsiske. Kun maa man vide, at der er en saa væ-

sentlig Forskel, at det vilde være en med vor nuværende Grundlovs Aand ikke forenelig Fremgangsmaade at bruge Referendum her. Det blev for Resten ogsaa indrømmet fra flere Sider, da vi talte om det, at det ikke var Meningen med dette Referendum at gøre andet end forhindre Sagen fra at komme nogen Vegne.

Jeg skal heller ikke komme alt for langt ind paa at rette de Udtalelser, der ere komne fra socialdemokratisk Side. De bero jo ogsaa paa en Misforstaaelse. Jeg har sagt, at det ikke kan nytte noget, at vi regne paa socialdemokratisk Passivitet eller Modstand mod Krigene i det Tilfælde, at en Krig bryder ud. Det har jeg sagt. Det ville de Herrer heller ikke kunne hævde, og hvis de virkelig vilde hævde det, saa vilde jeg være i Stand til at anføre saa tydelige og klare Udtalelser fra deres Meningsfæller rundt omkring i Verden, at det vilde falde bort. Men jeg tror ikke, de tænke paa noget saadant. (Stemmer: Jo!) Nej, det ville de ikke kunne, fordi der foreligger saa tydelige Udtalelser baade fra fransk, tysk, italiensk, engelsk og ogsaa østerrigsk og norsk Side, som vise, at man fra Socialdemokratiets Side, dersom virkelig Landets Eksistens var Genstand for Angreb fra Udlandet, ikke vilde nægte at deltage i Kampen for Landets Forsvar. Det ville de Herrer ikke kunne komme bort fra.

Dernæst talte de Herrer om en helt anden Ting, som jeg slet ikke har i Sinde at spille Tiden med at komme ind paa. Hvorvidt Socialdemokratiet har en stor Fortjeneste af Fredstankens Udvikling i det hele taget ved at bekæmpe Krigstanken i Verden, det kommer jo slet ikke den Sag ved. For Resten er jeg ikke enig med de Herrer i, at de have saa stor Fortjeneste af det. Jeg mener, at Fredstankens Sejr, eller jeg vil hellere sige den Tendens til Fred, der er nu, har ganske andre Grunde og meget mindre højt-flyvende Grunde, end de Herrer tro. Det er for en stor Del et økonomisk Spørgsmaal, og det er økonomiske Grunde, der holde Sværdene i Skeden.

Ganske heldige var de Herrer nu ikke, naar de nævnedes, at der siden 1870 ingen Krig havde været i Europa. (En Stemme: I Vesteuropa!) Der blev sagt ingen europæisk. Maaske vi kunne indskrænke det til en lille Kant af Europa, hvor der ingen Krig har været, men naar vi tale om det, og det skal have nogen Betydning, maa vi tage hele Europa med. Der har siden 1870 været to store